

ПРОБЛЕМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Правосвідомість та правова культура є найважливішими чинниками, які сприяють становленню правової системи держави. Остання виступає як офіційний представник усього суспільства і будь-яка людина в межах її території підпадає під юрисдикцію цієї країни, тобто стає адресатом обов'язкових приписів законодавства [5, с. 160].

В юридичній літературі більше уваги зосереджено на проблемах гарантування державою реалізації прав і свобод людини, ніж дослідженню питань дотримання громадянами їх конституційних обов'язків. Водночас, поняття «права» і «обов'язки» мають настільки велике значення для розкриття феномена права, що вони можуть бути названі модусами права [4, с. 240].

Відомо, що головним напрямом оптимізації правового виховання в сучасній Україні є створення багатоступеневої системи правової освіти, яка покликана забезпечити безперервність правовиховних заходів щодо населення. Тільки така система може забезпечити ефективність та формування необхідного рівня правосвідомості і правової культури [1, с. 3].

Дане твердження цілком відповідає дійсності, оскільки правова освіта в демократичному суспільстві здійснюється на всіх етапах життя людини і громадянина, а саме у сім'ї та дошкільних закладах, у загальноосвітніх середніх та професійно-технічних навчальних закладах і у вищих навчальних закладах та установах післядипломної освіти.

Слід звернути увагу, що правова освіта і виховання є найефективнішими в певний період життя людини. В науці висловлюють таку точку зору, що у випадку, коли людина до 20–25 років не одержала належного виховання, у тому числі правового, то у неї може сформуватися інфантильне чи нігілістичне ставлення до права, а це у подальшому призводить до девіантної поведінки, порушення правових норм [1, с. 5].

Виховання не може здійснюватися без освіти, яка в певній мірі має виховний ефект. Отже, у формуванні правової культури в сучасній Україні має бути зроблено акцент на користь правової освіти. У даний час школярі отримують знання права в перебігу засвоєння учбової дисципліни «Основи правознавства», що переважно викладається в закладах середньої освіти у дев'ятому класі. Ця дисципліна містить лише загальний огляд теоретичних понять різних галузей права [2, с. 391]. Очевидно, що цього недостатньо. У школярів відсутнє розуміння того, наскільки знання законів є необхідним у повсякденному житті кожної людини. Саме тому вчителі повинні намагатися зацікавити учнів в отриманні належного правового виховання з метою формування юридично освіченої молоді нашої країни.

Навчання у ВНЗ має поглибити правові знання, що були одержані в школі, та сформувати юридичну компетентність особистості, яка не просто володіє сумою знань, умінь, навичок і професійно важливих якостей, але й здатна до постійного самовдосконалення. Наявність правової бази не просто корисне, а й важливе для вирішення багатьох питань. У зв'язку з цим, вбачається за доцільне в неюридичних освітніх закладах увести в навчальний процес різноманітні спекурси з правової тематики, наприклад, спецкурс із прав людини та механізму їх захисту. Це б сприяло поглибленню правових знань студентів і поліпшенню ситуації у сфері правової освіти та правового виховання [1, с. 6].

На сьогодні, основними джерелами правового інформування громадян у сучасній Україні є засоби масової інформації такі, як телебачення, Інтернет, радіомовлення і друкарські видання, роль яких у демократичному суспільстві при формуванні правових цінностей і стереотипів є не менш значущою, ніж роль держави або ВНЗ [3, с. 432].

Не менш важливим напрямом підвищення ефективності правового виховання в сучасній Україні є пропаганда законотворчої поведінки, а також пробудження інтересу громадян до правових знань. Для досягнення цієї мети держава і громадські організації повинні активно використовувати методи правової пропаганди, агітації, реклами та «public relations» [1, с. 7].

Слід звернути увагу на те, що в Україні сучасна теорія в сфері правового виховання перебуває у стані формування. Правове виховання доцільно розглядати у двох аспектах: а) перший зводиться до того, що низька правова обізнаність і недостатня правова активність громадян негативно впливає на рівень їх життя, що зумовлено неможливістю захистити свої права і свободи; б) другий проявляється в тому, що багато суспільно небезпечних діянь вчиняються молоддю саме через відсутність достатнього рівня правової культури та виховання. Важливо залучати молодь до культури права, зокрема, через отримання теоретичних знань, здобуття й вдосконалення практичних навичок та шляхом активної участі у безкоштовних семінарах і конференціях. Необхідно організувати

зустрічі молоді України з юристами, які спеціалізуються у кожній галузі права для отримання консультацій правового характеру та відповідей на питання, які їх турбують. Корисно роз'яснювати молоді їх основні права, свободи та обов'язки, а також навчити правильно застосовувати їх на практиці.

Розглядаючи перспективи правового виховання в Україні, слід виділити такі завдання щодо його оптимізації: розроблення обґрунтованої державної правової політики, а на її основі — концепції правового виховання населення; створення багатоступінчастої системи правової освіти; піднесення загальної моральності громадян; популяризація правових знань (зокрема, через засоби масової інформації); застосування методів реклами і public relations; розвиток сімейного правового виховання тощо [2, с. 397].

Таким чином, визначені в Конституції України завдання щодо створення демократичної, соціальної, правової держави не можуть бути вирішені без належного правового виховання, за допомогою якого формується необхідний рівень правосвідомості, правової культури громадян і суспільства в цілому. Важливим напрямом правової політики в демократичних країнах є створення умов для реалізації громадянами своїх прав і свобод, що означає можливість одержання ними широкої правової інформації та належної юридичної допомоги.

Література:

1. Данильян О. Г. Деякі оптимізації правового виховання в сучасній Україні/ О.Г. Данильян, Я.О. Овдієнко // Наукові записки Харківського університету Повітряних Сил. Соціальна філософія, психологія. – 2009. – Вип. 2 (33). – С. 3-11.
2. Правове виховання в сучасній Україні : монографія / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого ; за ред.: В. Я. Тацій, А. П. Гетьман, О. Г. Данильян. – Харків : Право, 2010. – 368 с.
3. Данильян О. Г. Особливості організації та управління правовим вихованням у демократичному суспільстві / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань // Гілея : науковий вісник : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Укр. акад. наук. – Київ, 2011. – Вип. 50 (№8). – С. 427-433.
4. Філософія права : учебник / под ред. О. Г. Данильяна. – Москва: ИНФРА-М, 2007. – 336 с.
5. Філософія права: конспект лекцій / под. ред. О. Г. Данильяна. – Харьков: Право, 2009. – 170 с.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

Кафедра філософії

ФІЛОСОФІЯ І ПРАВО

Тези доповідей
XV Міжнародної наукової конференції
аспірантів та студентів
(23 травня 2019 року)

Харків
«Право»
2019

УДК 340.12

Ф56

Організаційний комітет:

Голова – А. П. Гетьман, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Члени: О. Г. Данильян, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії; С. Б. Жданенко, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії; І. І. Коваленко, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії; Г. В. Коваленко, кандидат юридичних наук, асистент кафедри філософії

Тези друкуються мовою авторів у авторській редакції

Філософія і право : тези доп. XV Міжнар. наук. конф. аспірантів та студентів (23 трав. 2019 р.). – Харків : Право, 2019. – 406 с.

ISBN 978-966-937-721-0

У пропонованій до уваги читачів збірці тез і повідомлень XV Міжнародної наукової конференції аспірантів та студентів «Філософія і право» висвітлюється широке коло як загальнофілософських проблем, так і різноманітних аспектів філософії права. Певна частина матеріалів конференції розвиває і поглиблює філософські уявлення у царині правової онтології, правової антропології, теорії правових цінностей, теорії пізнання права та інституційного виміру права. Деякі напрацювання містять спроби не тільки по-новому підійти до осмислення вже достатньо розробленої проблематики, а й виявляються кроком на шляху пізнання раніше не відрефлектованого шару правової реальності. У цьому сенсі зміст нижченаведених тез засвідчує зацікавленість майбутніх фахівців права у більш глибокому теоретичному освоєнні тих феноменів правової реальності, пізнання яких є умовою розв'язання нагальних практичних завдань правотворчого й правозастосовного характеру в контексті гідного виконання професійної місії у розбудові правової державності в Україні.

УДК 340.12

Адреса редакційної колегії:

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
вул. Пушкінська, 77, Харків, 61024, Україна

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2019

© Оформлення. Видавництво «Право», 2019

ISBN 978-966-937-721-0